

Ο π. Γεώργιος Καψάνης ως Θεολόγος (4ο Μέρος)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Το 1990 συνέταξε εισήγησι με τίτλο: «Η περί Μοναχισμού διδασκαλία των αγίων ιεραρχών Γρηγορίου του Παλαμά και Νεκταρίου Πενταπόλεως, των θαυματουργών», η οποία ανεγνώσθη στο Πανελλήνιο Μοναστικό Συνέδριο στα Μετέωρα τον Απρίλιο του 1990. Σε αυτή την εισήγησι ετόνισε την τεράστια συμβολή της ησυχαστικής θεολογίας του αγίου Γρηγορίου και της αγιοπνευματικής εμπειρίας του αγίου Νεκταρίου στην άνθισι του Μοναχισμού στην νεωτέρα Ελλάδα, παρά τις ισχυρές αρνητικές επιδράσεις του εκκοσμικευμένου και δυτικόφρονος περιβάλλοντος.

Το 1997 εκφωνεί ο ίδιος ο Γέροντας, σε ημερίδα της ι. Μητροπόλεως Βεροίας και Ναούσης, εισήγησι με τίτλο: «Η μοναχική ζωή κατά τον Αγιορειτικό Τόμο του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά» (βλ. «Ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς διδάσκαλος της θεώσεως», εκδ. Ι. Μονής Οσίου Γρηγορίου, Άγιον Όρος 2000, σελ. 91-104). Σε αυτή την εισήγησι εξετάζεται και ερμηνεύεται η διδασκαλία του Αγιορειτικού Τόμου. Σύμφωνα με αυτήν η Χάρις του Θεού, της οποίας μετέχουν οι θεούμενοι και για την απόκτησι της οποίας αγωνίζονται οι Μοναχοί και εν γένει οι Χριστιανοί, είναι άκτιστος θεοποιός ενέργεια του Τριαδικού Θεού. Όσοι αντιφέρονται σε αυτή την αποστολική και πατερική πίστι είναι εκτός Εκκλησίας. Μάλιστα ο Γέροντας, για να τονίση ότι εκτός Ορθοδόξου θεολογίας και Εκκλησίας δεν μπορεί να σταθή θεοποιούσα μοναχική ζωή, κάνει τις ακόλουθες ερωτήσεις: «Εάν η Χάρις είναι κτιστή, πως θα θεωθή ο κτιστός άνθρωπος; Και πως η πνευματική και μοναχική ζωή δεν θα εκπέση σε μία ηθική γυμναστική, σε μία ανθρωποκεντρική δράσι;» (σελ. 96).

Το 1998 συντάσσει εισήγησι για το Μοναστικό Συνέδριο της Ιεράς Μητροπόλεως Καλαβρύτων και Αιγιαλείας (3-5 Ιουλίου 1998) με θέμα «Τα χαρακτηριστικά του Ορθοδόξου Μοναχισμού». Το ίδιο έτος ετοιμάζει άλλη εισήγησι, για το Μοναστικό Συνέδριο της Ιεράς Μητροπόλεως Μεγάρων και Σαλαμίνας, με θέμα «Η υποδοχή και η εν αγάπη αφομοίωσις υπό της Αδελφότητος του προσερχομένου δοκίμου». Και, για να μη μακρύνω τον κατάλογο των εισηγήσεων και σας κουράσω, το έτος

2000 συντάσσει εισήγησι με θέμα «Μοναχισμός και θέα του ακτίστου φωτός» και την αναγινώσκει στο Πανελλήνιο Μοναστικό Συνέδριο στα Μετέωρα τον Σεπτέμβριο του αυτού έτους.

Με εισηγήσεις του σε συνέδρια και με άρθρα ανέπτυξε τον λατρευτικό, τον ησυχαστικό και τον ομολογιακό χαρακτήρα του αγιορειτικού Μοναχισμού. Μνημονεύω την εισήγησί του «Η θεία λατρεία στο Άγιον Όρος (τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της)» για το Επιστημονικό Συμπόσιο «Χριστιανική Θεσσαλονίκη-Παλαιολόγειος εποχή» το έτος 1989, τις εισηγήσεις του σε συνέδρια της Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης με τίτλους «Ο Μοναχισμός κατά τον άγιο Συμεών αρχιεπίσκοπο Θεσσαλονίκης» (το 1983) και «Η παρθενία εις την ζωήν του αγίου Δημητρίου κατά τον άγιον Γρηγόριον τον Παλαμάν» (το 1980), τις οποίες δημοσίευσε σε ενιαίο τόμο με τίτλο «Ορθόδοξος Μοναχισμός και Άγιον Όρος» (εκδ. Ι. Μονής Οσίου Γρηγορίου, 1998), και το άρθρο του «Ο νηπτικός και ησυχαστικός χαρακτήρ του Ορθοδόξου αγιορειτικού Μοναχισμού» (για τον τόμο «Το Άγιον Όρος στην τρίτη χιλιετία», εκδ. της Εταιρείας των Φίλων του Λαού, Αθήνα 2003).

Στα συνέδρια αγωνίσθηκε για την προβολή των αγιοπνευματικών, ησυχαστικών και εκκλησιαστικών βάσεων του Ορθοδόξου Μοναχισμού. Όταν όμως η συμμετοχή του στα συνέδρια περιορίσθηκε, λόγω των προβλημάτων της υγείας του, ο Γέροντας εκδαπανήθηκε επί μία σχεδόν δεκαετία (από το 2001 και εξής) στην στήριξι του γυναικείου Μοναχισμού με τις ποιμαντικές επισκέψεις του στις Ιερές Μονές, στις οποίες με την ευλογία των οικείων Μητροπολιτών διετέλεσε Πνευματικός. Αυτό το μεγάλο κεφάλαιο της ποιμαντικής του δραστηριότητος θα αναδειχθή πιστεύω με την αξιοποίησι των ποιμαντικών του ομιλιών σε αυτές του τις περιοδείες.

9. Τρίτη και αξιόλογη πτυχή της εκκλησιαστικής ζωής, στην οποία αφιέρωσε αρκετές δυνάμεις και πλούσιο αγιοπατερικό θεολογικό λόγο, είναι η διακονία του πιστού λαού μετά από πρόσκλησι των Σεβασμιωτάτων Ιεραρχών της Εκκλησίας της Ελλάδος. Έχοντας την ευλογία τους περιήλθε τις περισσότερες πόλεις της Ελλάδος και εξεφώνησε περίφημες ομιλίες, εκ των οποίων η πλέον γνωστή είναι εκείνη που δημοσιεύθηκε κατόπιν με τίτλο «Η θέωσις ως σκοπός της ζωής του ανθρώπου» ως έκδοσις της Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου. Στον ιερό Ναό του Αγίου Δημητρίου της Θεσσαλονίκης, επί Μητροπολίτου Παντελεήμονος Χρυσοφάκη, ο Γέροντας ωμίλησε για σπουδαία ζητήματα της πνευματικής ζωής που αμέσως και κυρίως άπτονται της περί θεώσεως διδασκαλίας. Μνημονεύω μερικές από αυτές τις ομιλίες του: «Η εν Χριστώ ζωή κατά τον άγιο Φιλόθεο τον Κόκκινο, πατριάρχη Κων/πόλεως» (Ε΄ Κυριακή των Νηστειών του 1983), «Τα κτιστά φώτα του κόσμου και το άκτιστο φως του Χριστού κατά τον άγιο Γρηγόριο

τον Παλαμά» (Β' Κυριακή των Νηστειών του 1984), «Το έργο των αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου και το μήνυμά τους προς τους συγχρόνους Ορθοδόξους λαούς» (Γ' Κυριακή των Νηστειών του 1985), «Η ομολογία των αγίων Νεομαρτύρων» (Γ' Κυριακή των Νηστειών του 1986), «Η άπειρος αγάπη του Θεού προς τον άνθρωπον» (Μεγ. Τεσσαρακοστή 1997).

10. Τετάρτη και πιο σημαντική πτυχή της θεολογικής προσφοράς του Γέροντος ήταν η προστασία του πιστού λαού μας από στρεβλώσεις και παραχαράξεις της Ορθοδόξου Πίστεως. Η Εκκλησία βεβαίως δεν θα παύσει να είναι στύλος και εδραίωμα της Αληθείας. Ο Ορθόδοξος λαός μας όμως επηρεάζεται δυστυχώς από καινοφανείς θεωρίες, όπως η θεωρία των κλάδων, των αδελφών εκκλησιών και των δύο πνευμόνων, τις οποίες εκλαϊκεύουν και προβάλλουν με ποικίλους επικοινωνιακούς τρόπους φιλελεύθεροι θεολόγοι. Η πίστις του λαού μας κινδυνεύει και από θεολογικές ακροβασίες, όπως ότι είναι διδασκαλία του αγίου Φωτίου (Φωτιανή παράδοσις) πως οι περί εκπορεύσεως του Αγίου Πνεύματος αντίθετες διδασκαλίες της Ορθοδόξου Εκκλησίας και των Λατίνων είναι νόμιμοι τρόποι προσεγγίσεως της μιάς αληθείας. Υποσκάπτεται τέλος η Ορθόδοξος δογματική συνείδησις του πιστού λαού από έκκοσμικευμένες νοοτροπίες, όπως ότι οι δογματικές αγκυλώσεις του παρελθόντος πρέπει να ξεπερασθούν με τον διάλογο της αγάπης. Με την επικράτησι τέτοιων απόψεων, που συστηματικά προβάλλονται και μεθοδικά καλλιεργούνται, ο πιστός λαός μας κινδυνεύει να εκπέση από την ακεραιότητα της αποστολικής Πίστεως και από την εκκλησιολογική του αυτοσυνειδησία.

Αυτή ήταν και η αγωνία του Γέροντα. Το σημειώνει χαρακτηριστικά: «Παρεκκλίσεις δε εις την πίστιν δεν αλλοιώνουν την θεολογίαν μόνον της Εκκλησίας, αλλά διαστρέφουν και αυτήν την πνευματικήν και εκκλησιαστικήν ζωήν και δι' αυτό θέτουν εις άμεσον κίνδυνον την σωτηρίαν του ανθρώπου» (Ορθοδοξία και Ουμανισμός..., σελ. 86). Συνέταξε πραγματείες, για να εξηγήση την διαφορά της Ορθοδόξου Εκκλησίας από τις ετερόδοξες εκκλησίες και χριστιανικές Ομολογίες, καθώς και την τεραστία απόστασι που χωρίζει τον Ορθόδοξο θεανθρωποκεντρικό ανθρωπισμό από τον δυτικό ανθρωποκεντρικό ουμανισμό. Το θεολογικό του έργο προς την κατεύθυνσι αυτή είναι τεράστιο, και δεν είναι της παρούσης στιγμής να το εκθέσω λεπτομερώς. Θα εστιάσω όμως στα σπουδαιότερα σημεία της θεολογικής του παρεμβάσεως στο μεγάλο αυτό θέμα που απασχολεί την Εκκλησία, προκειμένου να σκιαγραφήσω την θεολογική του μορφή.

[Συνεχίζεται]